

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaaajan taustaorganisaatio

Muu järjestö

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Palveluprosessia koskevan sääntelyn, joka korostaa hoito- ja palvelusuunnitelman merkitystä sekä painottaa asiakkaan osallisuutta palveluprosessissa. Tärkeää on myös omatyöntekijän nimeäminen, ja toistaiseksi voimassa olevien päätösten tekeminen.

Palvelukokonaisuuden tarpeenmukaista toteutumista edistää se, että kokonaisuus on nimetyn omatyöntekijän vastuulla. Toistaiseksi voimassa olevat päätökset parantavat asiakkaan tarvitseman yksilöllisen palvelukokonaisuuden jatkuvuutta ja vähentävät hakemiseen sekä päätöksentekoon liittyvää työtaakkaa.

2.

§10 Henkilökohtaisen avun tuottaminen

On tärkeää, että henkilökohtaisena avustajana voi toimia myös vammaisen henkilön perheenjäsen, silloin kun se on vammaisen henkilön edun mukaista.

3.

-

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Asumisen tukea koskevista säännöskohtaisista perusteluista tulee poistaa tuen tavoista siivouksen ja lumenluonnin ulossulkeva maininta, sillä jokaisen henkilön, jonka toimintakyky on olennaisesti ja pitkäaikaisesti heikentynyt, on saatava itselleen yksilöllisesti sovitettut palvelut. Siksi joidenkin palvelumuotojen sulkeminen pois perusteluissa voi estää tuen antamisen yksilöllisesti harkitulla tavalla jokaiselle vammaiselle henkilölle.

2.

Taloudellinen tuki. Teknisten ratkaisujen ja muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen välineiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset tulee korvata vammaiselle henkilölle kokonaan silloin kuin ne ovat välttämättömiä. Matkahappirikastin/pullo on tällainen välttämätön ja päivittäiset toiminnot ja osallisuuden mahdollistava väline.

3.

5§ Päätöksenteko ja palveluiden toteuttaminen

STM:n osallisuustyöryhmän esittämä kirjaus asiakasosallisuudesta on palautettava pykälään: asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta voidaan poiketa vain perustellusta syystä, joka on kirjattava päätökseen.

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säättämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Jokaisen henkilön, jonka toimintakyky on olennaisesti ja pitkäaikaisesti heikentynyt, on saatava itselleen yksilöllisesti sovitut palvelut. Lain asumisen tukea koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa ei tule erikseen mainiten sulkea asumisen tuen muodoista pois siivousta tai lumenluontia, sillä näissä toimissa moni vammainen henkilö tarvitsee apua välttämättä ja toistuvasti. Siksi joidenkin palvelumuotojen sulkeminen pois perusteluissa voi estää tuen antamisen yksilöllisesti harkitulla tavalla jokaiselle vammaiselle henkilölle.

Sen lisäksi, että vammaiselle henkilölle taataan tarpeelliset asunnon muutostyöt, on muistettava, että vammaisella henkilöllä on oikeus valita asuinpaikkansa eli myös muuttaa, jos tarve niin vaatii. Siinä tapauksessa muutostyöt on korvattava myös uuteen asuntoon.

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Liikkumisen tuen toteuttamistapojen monipuolistaminen lisää vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta ja valinnanmahdollisuuksia käyttää palvelua henkilökohtaisten tarpeidensa mukaisesti. Myös toiminnallisen lähikunnan käsitteen lisääminen on hyvä parannus liikkumisen tuen kokonaisuuteen.

Liikkumisen tuen palvelun toteuttamistapojen monipuolistaminen on kannatettavaa, mutta samalla toteuttamistapojen harkinnanvaraisuus ei välttämättä takaa yhdenvertaisia mahdollisuuksia, mikäli alueet tekevät keskenään hyvin vaihtelevia päätöksiä valittavissa olevista toteutustavoista.

On hyvä, että liikkumisen tuen kokonaisuudessa painotetaan tuen myöntämistä yksilöllisen tarpeen mukaan. Kohtuuttomia vaikeuksia käyttää julkista liikennettä tai ryhmäkuljetusta voivat aiheuttaa infektioherkkyys tai esimerkiksi ympäristöaltisteet kuten pölyt, tuoksut ja pakkanen.

Lakia sovellettaessa on huomioitava se, että liikkumisen täytyy olla mahdollista kaikille, myös kotihappihoidossa oleville. Mukana kulkeva matkahappirikastin/happipullo tulee myöntää kaikille sitä tarvitseville joko osana liikkumisen tukea tai taloudellisen tuen muotona, jolloin sen hankinta korvataan vammaiselle henkilölle kokonaan. Kotihappihoito voi kestää jopa 10 vuotta, ja sen aikana henkilöllä tulee olla mahdollisuus yhdenvertaiseen osallisuuteen liikkumishapen turvin.

Kun palvelukokonaisuuden tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön osallisuutta ja osallistumista, on epäoikeudenmukaista, että liikkumishappea ei myönnetä kotihappihoidossa oleville suoraan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä. Siksi vammaispalvelulain nojalla on välttämätöntä myöntää kotihappihoidossa olevalle vammaiselle henkilölle liikkumishappi joko osana liikkumisen tukea tai taloudellisen tuen kokonaisuutta. Näin mahdollistuu myös happihoitoa tarvitsevan vammaisen henkilön yhdenvertainen osallisuus.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Jaksotuksen muuttamisen mahdollisuus kuukausikohtaisesta vuoden kestoiseksi lisää vammaisen henkilön liikkumisen vaihtoehtoja. Mahdollinen matkabudjetti lisää myös palvelun käytön vapautta, eikä rajaa matkoja vain naapurikuntiin. Toiminnallisen lähikunnan käsitteen lisääminen lakiin on kannatettavaa.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Vammainen henkilö joutuu tekemään paljon välttämättömiä hankintoja (tekniset ratkaisut ja välineet) päivittäisten toimiensa onnistumiseksi.

Teknisten ratkaisujen ja muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen välineiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset tuleekin korvata kokonaan silloin kun ne ovat vammaiselle henkilölle välttämättömiä.

Tällainen välttämätön apuväline on esimerkiksi matkahappirikastin/happipullo, jonka käyttö mahdollistaa kotihappihoidossa olevan henkilön liikkumisen kodin ulkopuolella.

Matkahappirikastinta ei myönnetä kotihappihoidossa oleville lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, siksi on välttämätöntä, että vammaispalvelulain nojalla voidaan myöntää vammaiselle henkilölle taloudellinen tuki liikkumishapen hankintaan. Selkeä osallisuuden este voidaan poistaa myös myöntämällä väline osana liikkumisen tuen kokonaisuutta.

Säännöskohtaisista perusteluista tulee käydä selkeästi ilmi, että vammaiselle henkilölle on myönnettävä/annettava taloudellista tukea hänelle välttämättömään päivittäisiin toiminnot ja osallistumisen mahdollistavaan välineeseen.

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

-

Mikäli vastasit EI, miten säätäisit maksun perusteista?

-

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

-

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

On hyvä, että tuen myöntämisen diagnoosiperustaisuus poistuu ja vammaisen henkilön tarvitsemaa tukea arvioidaan ja toteutetaan yksilöllisesti, kokonaisvaltaisesti ja monialaisesti. Palveluprosessia koskevassa sääntelyssä on erityisen hyvää se, että siinä korostetaan hoito- ja palvelusuunnitelman merkitystä sekä painotetaan asiakkaan osallisuutta palveluprosessissa. Sääntelyssä tulee säilyttää myös velvoite omatyöntekijän nimeämiseen ja toistaiseksi voimassa olevien päätösten tekemiseen.

Mustonen Satu
Hengityслиitto